

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Michaely Svobodové a soudců Mgr. Moniky Kyselové a JUDr. Jiřího Handlara ve věci

nezletilé: **L. K.**, narozená XXXX
bytem u matky
zastoupená kolizním opatrovníkem městem XXXX
XXXX, XXXX

dcery rodičů: **E. J.**, narozená XXXX
trvale bytem XXXX, XXXX
fakticky bytem XXXX, XXXX
L. K., narozený XXXX
trvale bytem XXXX XXXX
fakticky a pro účely doručování: XXXX, XXXX
oba zastoupeni advokátem Mgr. Jindřichem Skácelem
sídlem Zachova 4, 602 00 Brno

o udělení souhlasu k právnímu jednání, o odvolání matky a otce proti rozsudku Okresního soudu Brno-venkov ze dne 5. 6. 2018, č. j. Nc 3001/2018-65, 9 P a Nc 18/2018,

takto:

- I. Rozsudek soudu I. stupně se **potvrzuje**.
- II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.

Odůvodnění:

1. Rozsudkem soudu I. stupně bylo rozhodnuto, že soud neuděluje za nezletilou L. K., narozenou XXXX, souhlas k právnímu jednání, které za nezletilou učinila její matka E. J., a to podáním žaloby ze dne 18. 11. 2017, doručené Městskému soudu v Brně dne 20. 11. 2017, ve věci vedené u Městského soudu v Brně pod sp. zn. 20 C 288/2017 (výrok I.), a žádnému z účastníků nebylo přiznáno právo na náhradu nákladů řízení (výrok II.).

2. Soud I. stupně tak rozhodl o návrhu, kterým se rodiče nezletilé L. domáhali vydání rozsudku, kterým by soud vyslovil souhlas s podáním žaloby, kterou nezletilá L. uplatnila nárok na náhradu nemajetkové újmy, označovaný též jako žaloba nezletilého dítěte z tzv. *wrongful life*. V daném případě matka požádala žalovanou společnost XXXX o přerušení těhotenství, přičemž žalovaná odmítla žádost splnit s tím, že bez zdravotní indikace nelze přerušení provést. Žalovaná však na ultrazvukovém vyšetření, které provedla téhož dne (13. 5. 2014), měla a mohla rozpoznat to, že plod (ve 14. týdnu) nemá obě horní končetiny (trpí vážnou vývojovou vadou), matku o tom informovat a umělé přerušení těhotenství provést. Podle žaloby tak žalovaná společnost porušila svou právní povinnost v tom, že nevyhověla žádosti matky o umělé přerušení těhotenství, a to přesto, že měla a mohla vědět, že u plodu je dána zdravotní indikace pro splnění žádosti. Nezletilá L. má právo vůči žalované společnosti, jež je založeno na tom, že díky chybě v péči nedošlo k umělému přerušení těhotenství. Nezletilá požaduje částku ve výši 9.000 Kč měsíčně do konce života jako náhradu za to, že musí snášet denně utrpení způsobené svým zdravotním stavem, který by se neprojevil, kdyby k potratu došlo.
3. Soud I. stupně po provedeném dokazování uzavřel, že se nezletilá L. narodila bez obou horních končetin, v současné době trpí také skoliózou. Fakticky je odkázaná na dolní končetiny, těmito dokáže obstarat některé záležitosti denní potřeby (nají se, vyčistí zuby, pohraje si), v tomto jí situaci usnadňuje, že se s handicapem již narodila. Na náhradu končetin je ještě malá, přibližně v pěti letech by mohla dostat protézy, tuto možnost však komplikuje skutečnost, že nemá vyvinuté ramenní klouby. Od prosince 2017 navštěvuje speciální mateřskou školu na XXXX. Matka má s otcem kromě nezletilé L. i další nezletilou dceru E. K., narozenou dne XXXX, která je zcela zdravá. Matka s otcem nezletilých dětí nežijí v rodinné domácnosti po dobu asi půl roku, obě děti jsou v péči matky, na výkonu rodičovské odpovědnosti se rodiče mimosoudně dohodli. Soud I. stupně dále zjistil, že rodiče nezletilé jsou ve špatné finanční situaci. Matka je nezaměstnaná, evidovaná jako uchazečka o zaměstnání na úřadu práce, pobírá přídatky na děti a příspěvek na péči a mobilitu. Má dluhy v celkové výši asi 150.000 Kč, jedná se vesměs o půjčky od různých institucí. Proti matce jsou v současné době vedena dvě řízení o zaplacení peněžních částek, která jsou přerušena s ohledem na insolvenční řízení, v minulosti bylo proti matce vedeno několik exekučních řízení. V insolvenčním řízení bylo matce schváleno oddlužení, následně však usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 9. 3. 2018 č. j. KsBR 30 INS 2017/2017-B-15, bylo oddlužení matky zrušeno a bylo rozhodnuto o zastavení insolvenčního řízení. Důvodem byla skutečnost, že matka neplnila podstatné povinnosti podle schváleného způsobu oddlužení a podstatnou část splátkového kalendáře nebude možné splnit. Otec je třetím rokem v insolvenční, dluhy řádně splácí, tyto se pohybují ve výši okolo 200.000 Kč. Žádný z rodičů neví, jakým způsobem by zaplatil případné náklady řízení, pokud by byla nezletilá L. v řízení o náhradu nemajetkové újmy neúspěšná.
4. Soud I. stupně souhlas k podání žaloby nezletilé L. na náhradu nemajetkové újmy neudělil, když dospěl k závěru, že by to nebylo v souladu s jejími zájmy. Není v zájmu nezletilé L., aby v případě neúspěchu byla zavázána k náhradě nákladů řízení, když s aplikací ustanovení § 150 o. s. ř. nelze automaticky počítat. S ohledem na zjištěné majetkové poměry rodičů a jejich stanoviska k možnému hrazení nákladů sporného řízení, je dáno značné riziko, že by náklady řízení za nezletilou nebyly uhrazeny řádně a včas. Soud I. stupně přihlédl i k povaze uplatněného práva na náhradu nemajetkové újmy a jeho problematickým aspektům. Žaloby z tzv. *wrongful life* (žaloby za nechtěný život) se vyznačují několika zvláštnostmi, které brání jejich akceptaci. Předně jde o to, že případné pochybení lékaře není v příčinné souvislosti s postižením dítěte (v důsledku pochybení lékaře došlo k narození dítěte, nikoliv však k jeho postižení, které vzniká na základě predispozic plodu). Velmi problematické je i odůvodnění vzniklé újmy spočívající v tom, že život s postižením je horší než neexistence dítěte. Srovnání života s postižením a neexistencí je nevyjádřitelné, a proto není možné ani hovořit o újmě, která dítěti vznikla. Dalším problémem při přiznávání práv z *wrongful life* žalob je nemožnost vyčíslení případné újmy, protože neexistenci a existenci s postižením nelze srovnávat. Žaloby tohoto typu jsou ve většině států odmítány s argumentem, že nelze tvrdit, že je

lépe se nenarodit vůbec, než se narodit těžce postižený. Nastíněné problematické aspekty *wrongful life* žalob jsou podle soudu I. stupně v rozporu se zájmy nezletilé L., a vytvářejí tak překážku pro udělení souhlasu k podání žaloby za nezletilou, neboť opačným postupem by bylo připuštěno, že život nezletilé L. s postižením představuje újmu, pro niž by bylo lepší se vůbec nenarodit, což soud I. stupně považuje za nepřipustné nazírání na hodnotu lidského života. Z provedeného dokazování je zřejmé, že postižení nezletilé L. je těžké, její zdravotní stav vyžaduje a bude vyžadovat soustavnou péči jiných osob, přesto má soud I. stupně za to, že nezletilá L. může žít hodnotný život, když z provedeného dokazování vyplynulo, že navštěvuje speciální mateřskou školu, je v kontaktu s jinými dětmi, má možnost se vzdělávat, její mentální funkce nejsou narušeny a do budoucna nelze vyloučit, že budou k dispozici funkční protézy horních končetin.

5. Proti rozsudku soudu I. stupně podali odvolání otec i matka nezletilé L.. Namítli, že riziko náhrady nákladů řízení ze strany nezletilé za reálné nepovažují, v obdobných kauzách (popelnice, „černé jízdy“ v MHD) jsou dětem náklady řízení odpouštěny. Úvahu, že není v zájmu těžce poškozeného nezletilého dítěte, aby dostávalo měsíčně částku 9.000 Kč na vylepšení své nedobré kvality života, lze akceptovat jen velmi obtížně. Soud I. stupně se kauzou podrobně zabýval, finální dojem z rozsudku je nicméně spíše takový, že nechtěl otevírat „Pandořinu skříňku“ žalob *wrongful life*. Legitimní očekávání vzbudil v rodičích nezletilé publikovaný komentář k občanskému zákoníku, v některých zahraničních státech, např. v USA, soudy takové nároky přiznávají. Odvolatelé se domnívají, že by žalovaná částka mohla zlepšit život nezletilé L., je proto v jejím zájmu, aby mohla o zlepšení životních podmínek usilovat cestou soudního řízení. Navrhují, aby odvolací soud napadený rozsudek změnil a vyslovil souhlas s podáním žaloby.
6. Krajský soud v Brně jako soud odvolací (§ 10 o. s. ř.), po zjištění, že objektivně i subjektivně přípustné odvolání (§ 201, § 202 a *contrario o. s. ř.*) bylo podáno včas (§ 204 odst. 1 o. s. ř.), přezkoumal napadený rozsudek i řízení předcházející jeho vydání v celém rozsahu (§ 212, § 212a o. s. ř.) a dospěl k závěru, že odvolání není důvodné.
7. Podle § 892 odst. 1 o. z. rodiče mají povinnost a právo zastupovat dítě při právních jednáních, ke kterým není právně způsobilé. Podle § 898 odst. 1 o. z. k právnímu jednání, které se týká existujícího i budoucího jmění dítěte nebo jednotlivé součásti tohoto jmění, potřebují rodiče souhlas soudu, ledaže se jedná o běžné záležitosti nebo o záležitosti sice výjimečné, ale týkající se zanedbatelné majetkové hodnoty.
8. V projednávané věci je předmětem řízení vyslovení souhlasu s podáním žaloby nezletilé L. ve věci vedené Městským soudem v Brně pod sp. zn. 20 C 288/2017, ve které byl jejím jménem uplatněn nárok na náhradu nemajetkové újmy, označovaný též jako žaloba „*wrongful life*“.
9. Podle ustálených závěrů soudní praxe (přijatých ve vztahu k právní úpravě minulého občanského zákoníku, od kterých však není důvod se odchylovat ani při aplikaci právní úpravy nového kodexu) platí, že podání jakékoliv žaloby je neběžnou záležitostí, která může mít daleké dosahy do sféry nezletilého (např. krom vzniklých práv a povinností, o kterých je rozhodováno v řízení, taktéž nutnost hradit náklady soudního řízení). Právní úkon, který se neběžné majetkové záležitosti týká, soud schválí jen tehdy, je-li v zájmu zastupovaného nezletilého dítěte (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 9. 2012, sp. zn. 33 Cdo 2289/2011). Ačkoliv ustanovení § 28 obč. zák. (nyní § 898 odst. 1 o. z.) pojednává výslovně jen o nakládání s majetkem (nyní nakládání s jměním), není důvod do okruhu právních úkonů, k jejichž platnosti je potřeba schválení soudu, nezahrnout i jiné, než jen ryze majetkové záležitosti, jestliže jsou s to zasáhnout do majetkové sféry nezletilého, tj. včetně závazků a pohledávek (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2014, sp. zn. 33 Cdo 2275/2011).
10. Nejvyšší soud také opakovaně dovodil, že skutečnost, že řízení o náhradu škody nebo jiné újmy je osvobozeno od placení soudního poplatku a že neúspěšným žalobcům v tomto typu řízení zpravidla není uložena povinnost k náhradě nákladů řízení (§ 142 odst. 1 o. s. ř.), se nedotýká povinnosti platit náklady řízení (§ 140 odst. 1 o. s. ř.), bude-li nezletilý např. zastoupen advokátem,

Shodu s prvopisem potvrzuje: Veronika Andrlíková

at' již prostřednictvím rodičů, či uzavře-li nezletilý smlouvu o zastoupení osobou s odbornými znalostmi po 1. 1. 2014 sám (srov. § 894 odst. 2 o. z.). Bez ohledu na případný výsledek řízení nelze ani přehlédnout, že nezletilému, či jeho zástupci mohou být uloženy k náhradě náklady řízení, které by jinak nebyly vznikly, jestliže je způsobili svým zaviněním nebo jestliže tyto náklady vznikly náhodou, která se jim přihodila (§ 147 odst. 1 o. s. ř.). Podání žaloby z důvodu tvrzené majetkové či nemajetkové újmy se týká oblasti správy majetku nezletilého dítěte a nelze je považovat za běžnou záležitost, jež by svou povahou patřila do běžné správy jeho majetku (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 10. 2016, sp. zn. 25 Cdo 173/2016). Dalším hlediskem, které je třeba v těchto případech zvažovat, může být skutečnost, zda zákonní zástupci za nezletilé děti svévolně nebo zřejmě bezúspěšně neuplatňují práva, například jestliže již ze skutkových tvrzení obsažených žalobě (aniž by bylo třeba provádět dokazování) je nepochybné, že žalobci ve věci nemůže být vyhověno (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2015, sp. zn. 30 Cdo 4999/2014).

11. V projednávané věci se soud I. stupně podrobně zabýval povahou práva na náhradu újmy z titulu „*wrongful life*“ a možnými dopady jeho uplatnění do majetkové i osobní sféry nezletilé L.. Se závěry, ke kterým přitom dospěl, se odvolací soud zcela ztotožňuje.
12. Žaloba „*wrongful life*“ je žalobou, kterou se náhrady újmy domáhá postižené narozené dítě, které by se nenarodilo, pokud by nedošlo k pochybení poskytovatele zdravotních služeb, protože v takovém případě by se jeho rodiče rozhodli, že s ohledem na postižení dítěte přistoupí k přerušení těhotenství. Náhrada je požadována za újmu, která dítěti vzniká za „život s postižením“, kdy dítě snáší omezení a útrapy vyplývající z jeho nepříznivého zdravotního stavu, k čemuž by nedošlo, pokud by se vůbec nenarodilo.
13. Podle názoru odvolacího soudu se v podmínkách českého právního řádu náhrady újmy z titulu „*wrongful life*“ úspěšně domáhat nelze. Základním předpokladem práva na náhradu újmy je vznik (existence) újmy na straně poškozeného a možnost jejího vyčíslení, což je předpoklad, který v daném případě není naplněn. Újma dítěte by měla spočívat v tom, že dítě žije s postižením, k čemuž by nedošlo, pokud by se dítě nenarodilo. Taková konstrukce újmy však implikuje závěr, že hodnota lidského života s postižením je nižší než jeho neexistence, což je závěr, který nemůže obstát při konfrontaci se základními hodnotami, na kterých je český právní řád založen. Lidský život je základní a ústřední hodnotou chráněnou českým ústavním pořádkem, resp. celým právním řádem. Možnost žít je pro každého člověka nejen jedinečná a neopakovatelná, ale i prvotní a nejvýznamnější hodnotou, protože bez ní nelze žádné jiné aspekty lidské osobnosti realizovat. Hodnota lidského života je s jinými hodnotami lidské osobnosti nesouměřitelná, a proto ani nelze dospět k závěru, že by život s postižením byl méně hodnotný než jeho neexistence, resp. stav vyvolaný jeho zmařením či ukončením. Český právní řád ostatně neumožňuje ukončit život postiženého člověka, i z této skutečnosti lze spolehlivě dovodit, že takový lidský život je hodnotnější než jeho neexistence. Má-li lidský život vyšší hodnotu než jeho neexistence, nelze ani hovořit o újmě způsobené člověku tím, že se (byť s postižením) narodí.
14. V této souvislosti je třeba dále zdůraznit, že v daném případě nedochází k postižení člověka v důsledku pochybení lékaře (či kohokoli jiného), ale výhradně na základě jeho vrozených dispozic. Nelze proto poměřovat hodnotu lidského života zdravého a postiženého člověka (a případně kvantifikovat rozdíl mezi nimi), v úvahu přichází pouze srovnání života s postižením s neexistencí člověka. Nelze-li pak určit hodnotu neexistence člověka, nelze ani vyčíslit „újmu“, která vzniká postiženému člověku narozením.
15. Zpochybnění závěru, že lidský život má vyšší hodnotu než jeho neexistence, by vedlo také k řadě nepřijatelných (nejen právních) důsledků, protože by mohlo učinit legitimní snahy o vyloučení protiprávnosti usmrcení postižených osob (které by takovým postupem nemohly být poškozeny, ale naopak by mohly pouze získat), či o zachování života jen u vybraných jedinců (protože život jiných jedinců by nebyl hoden žití), ale také např. možnost, že by postižené osoby podávaly žaloby proti rodičům, kteří se rozhodli přivést je na svět a nikoli absolvovat potrat (v podrobnostech srov.

Doležal, A. Wrongful life, wrongful birth žaloby – etické a právní úvahy. Časopis zdravotnického práva a bioetiky č. 3/2013, s. 38).

16. Odvolací soud se proto domnívá, že žaloba nezletilé L. na náhradu újmy ve věci vedené Městským soudem v Brně pod sp. zn. 20 C 288/2017, nemůže být úspěšná. Argumentace odvolatelů, že v některých státech (např. v USA) jsou takové nároky soudy přiznávány, není důvodná. Předně je třeba uvést, že rozhodnutí vydaná v zahraničí nejsou pro české soudy závazná a nemohou mít jinou hodnotu než argumentační; samotná existence zahraničního soudního rozhodnutí tedy pro posouzení věci významná není. Z odborné literatury navíc plyne, že zahraniční soudy ve výrazné většině případů nároky „*wrongful life*“ neakceptují a náhradu škody z tohoto titulu nepřiznávají; komparativní pohled by byl tedy naopak dalším argumentem pro odmítnutí tohoto typu žalob (srov. *Doležal, T.* Úvod do problematiky „*wrongful birth*“ a „*wrongful life*“ žalob. Časopis zdravotnického práva a bioetiky č. 3/2013, s. 58).
17. Také ekonomické důsledky vedení sporu soud I. stupně posoudil v souladu s ustálenými závěry soudní praxe. Nezletilá L. nedisponuje žádnými prostředky, ze kterých by mohla nést náklady soudního řízení, stejný závěr platí také pro její rodiče, kteří jsou navíc zadlužení a řeší své finanční problémy v insolvenčním řízení. Argument odvolatelů, že v případě neúspěchu lze očekávat, že by podle § 150 o. s. ř. nezletilé nebyla povinnost k náhradě nákladů řízení uložena, není důvodný, nejen proto, že aplikaci citovaného ustanovení nelze předem spolehlivě předjímat, především však proto, že nejde pouze o náhradu nákladů řízení protistrany, ale také o placení nákladů na vlastní vedení sporu nezletilou.
18. Ze všech výše uvedených důvodů dospěl odvolací soud k závěru, že není v zájmu nezletilé L., aby vedla spor ve věci vedené Městským soudem v Brně pod sp. zn. 20 C 288/2017. Úspěch nezletilé ve věci nelze očekávat, nezletilá ani její rodiče nemají finanční prostředky na vedení sporu, ani na náhradu jeho nákladů. Zohlednit je třeba také povahu daného řízení, v němž by nezletilá měla dokazovat, že by pro ni bylo lépe, kdyby se nenarodila, a v němž by byla po celou dobu konfrontována s faktem, že byla pro rodiče nechtěným dítětem, které se vůbec nemělo narodit. Podle názoru odvolacího soudu by vedení takového řízení mohlo poškodit nezletilou i její vztahy s oběma rodiči.
19. Odvolací soud proto za použití § 219 o. s. ř. napadený rozsudek jako věcně správný potvrdil. Potvrzen byl i výrok o náhradě nákladů řízení, který odpovídá povaze řízení (§ 23 z. ř. s.) i procesním stanoviskům účastníků, kteří se práva na náhradu nákladů řízení vzdali. Ze stejného důvodu nebyla žádnému z účastníků přiznána ani náhrada nákladů řízení odvolacího (§ 224 odst. 1 o. s. ř.).

Poučení:

Proti tomuto rozsudku **není** dovolání přípustné.

Brno 11. 9. 2019

JUDr. Michaela Svobodová v. r.
předsedkyně senátu